

11 Μαρτίου 2015

Αμβρόσιος μοναχός Λαυριώτης (1884-1977)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη](#)

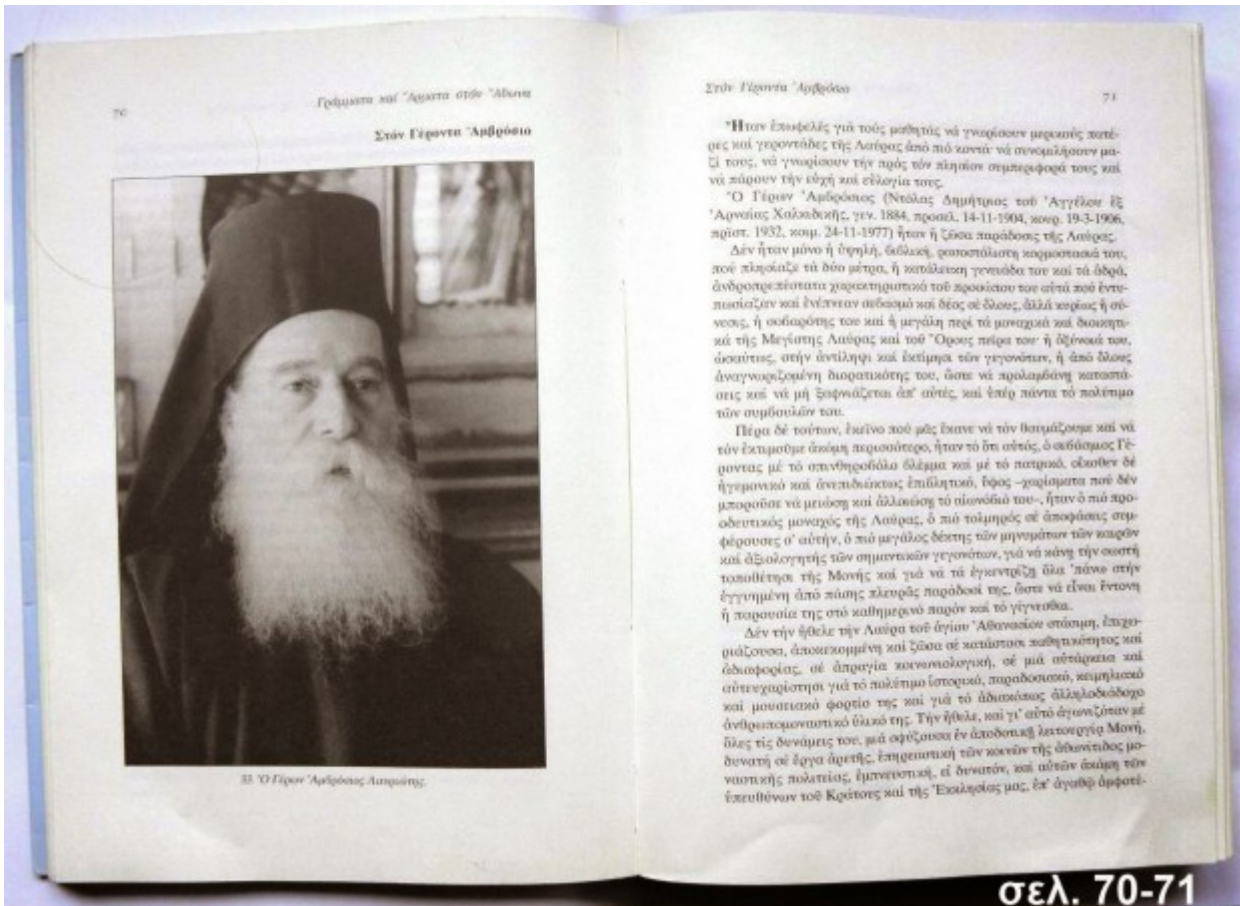
Αγιορειτική Φωτοθήκη

Αμβρόσιος μοναχός Λαυριώτης (1884-1977)

(Φωτογραφία: Chrysostomus Dahm, 1957)

Πηγή φωτογραφίας:

Στον Γέροντα Αμβρόσιο, μια από τις σημαντικότερες μορφές της Ιεράς Μονής Μεγίστης Λαύρας, αναφέρεται ο Λαυριώτης Επίσκοπος Ροδοστόλου κ. Χρυσόστομος, στο βιβλίο του **Γράμματα και Άρματα στον Άθωνα**:

του και διπλοφάληκα εκείνη την ήμερα το χέρι του Γέροντα για την κατανόηση και την διακρισι του, την «μείζονα αποκάν των άρετων», κατά τους άγιους πατέρας. Επέτεχόσασα κατά νοών και διάνοιαν, άφοσ έλάβαμε πλέον σάν δεδομένο τό ότι, άν άνι όλο τό καλακαίρι, πάντως για κανένα μήνα θά χορτοίναμε τόν νεκτερινό ύπνο και άν θά μάς φόρτωναν με δασκεύματα.

Άλλ' ό τής άφελείας και τής ματαφοροσύνης μας! Ή παρεμβασίς του Δεσπότη πρós όλίγο ίσχυσε. Καί ή διάκρισις του Γέροντα άν ήσαν διακρισις, όπως τυλόγιστο την φανταστήσαμε και την έλάβαμε ήμεις, κρείττεσ μόνο για άνιάν το πρώτο κροινό και την έπακολούθησασ ήμεράς. Γιατί όί κάποια στιγμή, πρós τό βράδυ, μάς 'έρχασ και, με έσάνο τό γνωστό όί μάς σοδαρό και ήγερμονικό ύφος, μάς είπας:

- Ό Δεσπότης, που σάς άγαπάς πολύ, με παρακάλεσε να σάς οικονομίσω στο θέμα κειρις τής θεολογίας, έπειδή είστε κοινωσμένοι άπ' τις έξελίξεις. Άλλ' αϊτός δίδεται τά πράγματα σάν Σχολάχης, θεολογικά δηλαδή και κειρις από πλειοφάς παιδαγωγικής. Σας όμως άν είστε πλέον παιδιά. Είστε άνδρες. Καί, με τό που πήρατε και τό πωζιο τής θεολογίας, σπέρνατε μοιραίως τά διλέμματα των άλλων, και κειρις των πατέρων τής Μονής, έπάνω σας άρα από 'δó και λέρα πρέπει να σάς δασκίνη περισσότερο ύπευθυνότης. Αν σαρτέ να παρέχετε άφορμάς και δείγματα άσυνεκτιάν σάς μοναχικές σας έσχηματίσας για σχολαστικούς, που, έστος του ότι άν θά είναι καθόλου τμητικό για σάς, θά καταβείδουν και ' έμένα, που είμαι ύπεύθυνος για την πνευματική σας πορεία και, σάν προεσπίμνος τής Μονής, ύπεύθυνος και για καλό παραδειγματισμό όλων των πατέρων...

Συμφωνήσαμε. Αν ήσαν μόνο θέμα έπακοφής, αλλά και πουά θεολογία μετρούσαμε να θυρίμε και τό άνεθέτου; Έτσι, από τις πρώτες σημαντικροστικές των πρώτων μεταμοσνοστικάν άράων, ήμωσαν σάν ποά και έστωμα για κάδοσο από Καθολικό, άφοσ από πωλαότερες έπατιριές μας ήραμε πως και έλακρίση καθυστήρισις μας θά έχε σάν σπύλασ την παρουσία του Γέροντα στα δωματιά μας και τό έστωμα λίβρον και φράστων... Ήσαν τμητικόν, κολλασκτικόν και εικόλαστον. Μετά μάλιστα και από την παραπάνω πρós... θεολόγους νεοτήριό τον, ήμωσαν λέρα ός λέρα πεπεισμένοι, πως την ταπεινή και την συμπεφορά του πρós τους ύποτακτικούς του κανέ-να γεγονός άν ήσαν άνιστό να την μεταβλή- όσως ήραμε έπίσις

πολύ καλό την έσκόλια με την έστώα ό Γέροντος μετρούσε να άφή-σσι τό μείλιχο, εύγενές και θάλασ ύφος του και να μάς άφίση από άγγελο «λοσίμο», άπ' τό άπό κανεις συμμοσολήτης και κανέναν... πτωζιο άν μετρούσε να μάς γλυτίση. Ήσαν έσπαρμένσ και άπ' αϊτή την πλειοφά προσημεία ή έγκωρη καθόδος μας από Καθολικό.

Ήσαν λειός και άνεκατήδευτος στην έσκόλια και την συμπεφορά του και, μολονότα έλεκτικώς, πολύ ήγκωτής από φαγητό του. Το ίδιόφρημο σύστημα τής Μονής παρήγε την δυνασότητα της κατά σνοδεία έπαμειλοστέρας παρακοσής του φαγητό. Καί είναι εύνοητο, πως άλλο πράγμα είναι να μαγειρεύης πέντε δεσα μεριδες και άλλο να δορίη τό κοζόνι για έσπó και δικόσασ άστωμα. Έπί πλέον, ή ποιότητα και τό είδος του στήν σνοδεία μας ήσαν, πρέπει να τό όρωλογή-σασμε, και σνοδότησις του μισού του Δεσπότου μας, ός Σχολάχης, άνεκατήδευτος άπ' τό άν ήσαν παρίν άνιμοσί μας, άφοσ τό μέγιστο του ύτους δροσπόταν στην Άδειανάδα. Άλλ' έν τούτοις, ποά άν το-μύσασμε να δάλοσμε στο πύτυ το Γέροντα φαγητό περσοστέρο άπ' όσο άπασ διά παντός έσάνος μάς έχε έπαδείξη, και που ήσαν, κατά την κειρις και δασκίσιον όλων μας, καλό λίγο για να έσπαρής σάς άνάγκης ένός διαμέτροσ σχεδόν άσασήματος. Αν ήσαν δε λίγες οι φο-ρις, που τον είδαμε να άντεδύ όί προθήσις του Δεσπότου να δάη από πύτυ το «λίγα άσώμη», όταν σνοδώναν τό παραβέθμενο να είναι καμιά χροσζώνια σαναγρίδα ή κανένας φροσάκωτος ροφός, μαγει-ρήμενος μάλιστα άπ' τον ίδιό σίονισ του ή μήτης.

- Σας παρακαλώ, μη με πείζετε, ήρω τί κίνω. Καί άν ενόδοθε σάν κίν για να ετχηρατίση τον Δεσπότη, Άπει-νιεντίας, έπίτρησε οι δοκός μας μεριδες να είναι χορτομακίς.

- Σας είπα νίος μεγαλώνατε άσώμα, παρατηρούσε έγκωτικώς. Άλλά, άν έδλασε οι κανένα μας καμιά έμφοσάσαστα έσρογκωμένη μερίδα, άμώσως ροσποθε:

- Θά μεροφής να τό φός αϊτό τό πράγμα.

Και άν, για να ήγής άπ' την δικασία και άμηχανία, κατέφωτος στην χουμοριστική άπάντηα, «Θά προσπαθήσο Γέροντα», είσά-πρηττες ένα σοδαρόσαστο και δασκευματιστο:

- Άσποθίμα, παιδί μου! ήγερμονίς, φαίεται, ότι είσαι μοναχός.

Και ίσως να σνεχίζας άν την «προσπίθεσ», αλλά με κομμένη το-λείσις την άρρα και με μη κατήφεια και δυοθημία, που άν μετρούσεσ είσκόλια να την άπακρίνη. Φροσμήσ λακόν όρωστικός όί γωστρομαγικίς έφέσις και τούτοις κωλοδοκίσις και ένέλιος άσπ-

Από την ύπερκατοννημική, κατ' έξοκον τα χρόνια, άδελφότητα της Λαύρας, έπίλογοι πατέρες δεν κρατούσαν στην άρχή της Μεγάλης Τεσσαρακοστής το «τημέρα», και συνίστατο στην άποψη και άκ' το πρώ άδωκα. Αλλά, λόγω ασθενείας ή άλλης ελάττου αιτίας, έπαινε προς το έσχατος λίγο νερό, έμφ' οι έντελώς άνήμποροι αιτίες, έπαινε προς το έσχατος λίγο νερό, έμφ' οι έντελώς άνήμποροι αιτίες, «ζωπός» φίλοι, φασαήλιο, μεταώνιο τοῦ Ἁδωνα. Και άδει, με τέτοια προσημασία σωματική και άνάλογη ψυχική και με έξομολόγησι στον πνευματικό, παρέμεινε την πρώτη προηγουμένη για να μεταλλάξουν τήν άχράντων μυστηρίων, τοῦ Σώματος και Αίματος τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ.

Δέν ήταν δέ και ποτέ εύκολότερο το «πείραγμα» τών άλλων έβδομάδων, άφοῦ το λαθερό προσέφερο ή λαχονόφερο το περιμένει από Σάββατο σε Σάββατο και το, με λάδι έπίσης, χταπόδι ή τίς σουπιές με την πανηγυρική ταρμασάλα από Κυριακή σε Κυριακή. Και ήταν αὐτό το Σάββατοέσχατος ή άπαιτητή, ή παρηγορική και το κουράγιο μας έμφ' τή ένδοξια πένθημα τό αισθανόμεθα άς παύω διαπλάγναι, άπέλγη, αλλά συμφέρουν άς τοῦ φρονήματος της σαρκός και τών έπιθεμιών της κοιλίας άφους κατασταλτικά και ταπεινωτικά, δεδομένου ότι οι προηγουμένες και ή Θεία Μετάληξις τελείωναν τίς μεταμορφώσεως άφους, το δέ καθαίσεις της «ανάτης», δηλαδή ή μοναδική τραπέζη με τά νερόφορα, ήταν άπορρασάλετο και άπ' αίσων καταρραμένο.

Και δια αὐτό, με την πρόσθετη έγγραφική έπίτασι στα θαυρά διακνήματα, στο μακροταλέστερο τών άπολοθετών και στα ηύξημένα καθήματα τοῦ Ψαλτήριου, τών προφητειών και τών άνεγνωσιών. Ἔτσι, διεν, Ξαντήματος και με άχρότιστο τών άπνο, με τ' αὐτά σου να δοῦν άκ' την άδωνια και με την γλώσσα σου σχεδόν στεγνή, σε έστην ο τευαρός στο άνάγη να διαδάσξ; Ψαλτήρι, πράγματι αισθανώσιν τό σημαντικό στα... περὶ σου, φθγγόμενος έπί παροδείγμα: «Τά γόνια μου ήσάνησαν από ησυχίας, και ή σάρξ μου ήλλοιάθη δε Ἐσπων (Ψαλμ. 108, 24).

Και όταν ή Μεγάλη Τεσσαρακοστή, το «Μέγα Πέλαγος», άφους τό σφαιρικά τροπάριο την χαρακτηρίζουν -αὐτή ήταν και ή προσωφίλης προσημασία της άκ' τών Γέροντα-, έφείνε στην Μεγάλη Έβδομάδα, τοίμοισιμα κατά τίς ήμέρες της να ρυθισοῦμε:

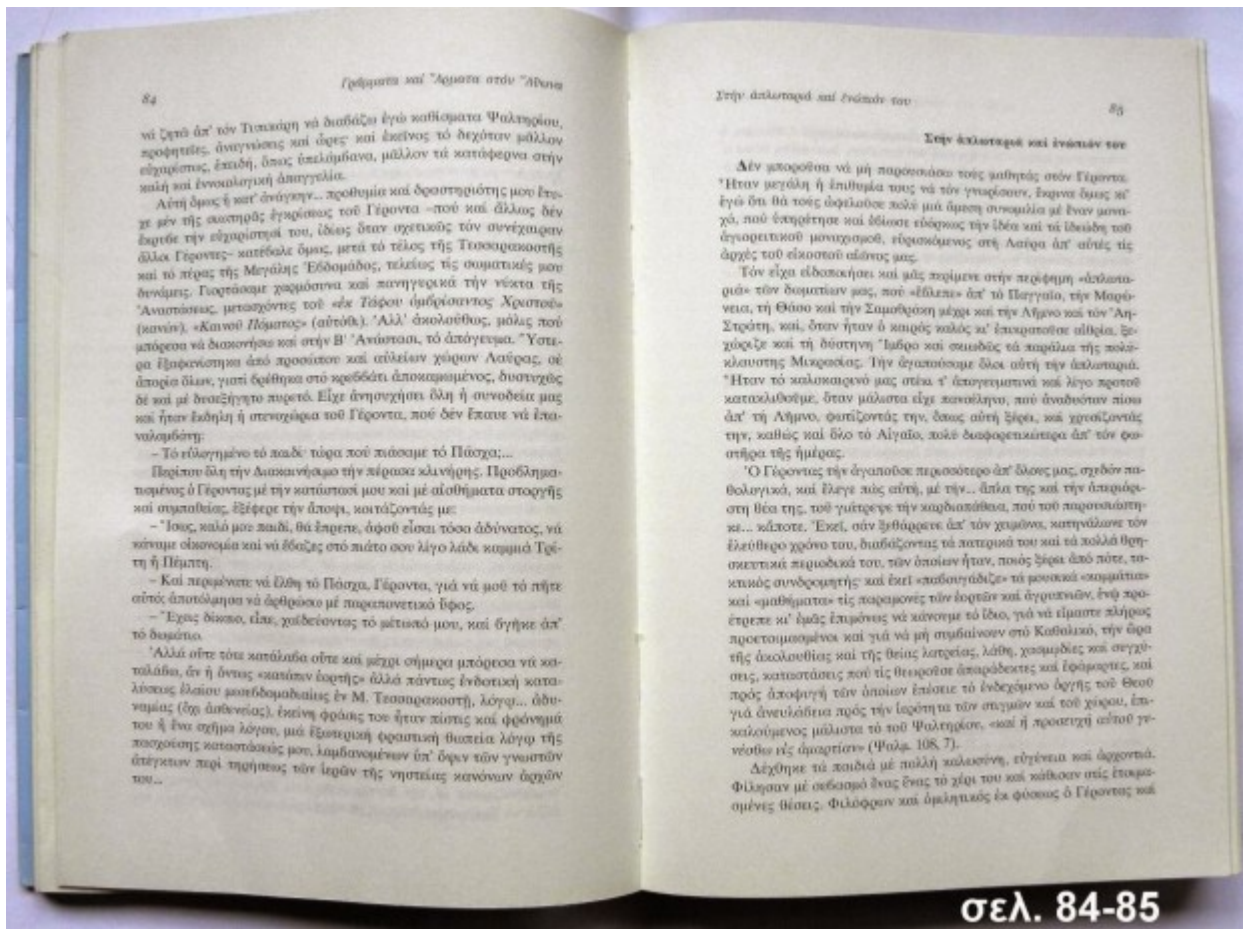
- Εἰς ὅμα ἕπου σήμερα, Γέροντα.
- Ἡ ἀπάντησί σου ήταν σκερνούση.
- Μη δίλειτε ἔμεινε σεις ἕοτε νόοι, πείστε κανένα τοῦ.

Και τότε συγκρατηζομα μεταξύ φως
-Χαρό στην συγκρατοῦσα και την οίκονομία...

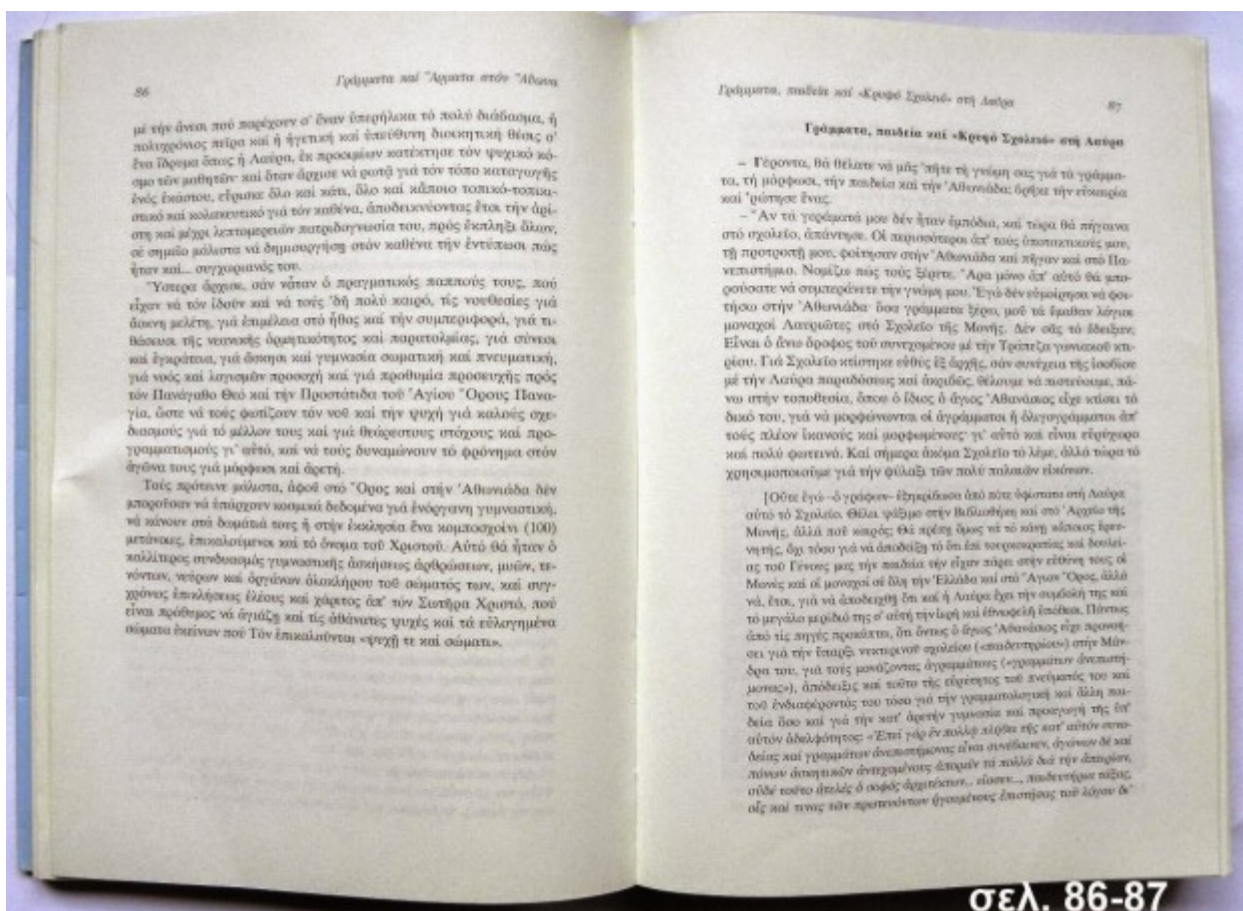
Στη Λαύρα πάντοτε εζομα πολλοῦς πατέρες και άφαιτοῦς δάσους, αλλά την Μεγάλη Τεσσαρακοστή τοῦ 1963 πινός να φρεθό ο μοναδικός δάσους και να την ζήσο οι δῶς της την αίσθητότητα και άπερρατοῦση. Και τοῦτο, γιατί για τοῦς λαφίς ίσχει, άφους πόνου, ή έβδομαδαία έφημασία, άπου, μετά άκ' αὐτήν ο κατ' εως μορφοσε να «γυλαρόση» άκ' την εἶθνη και την άφρα έτοιμότητα, αλλά και να κινή και καμιά οίκονομία προσημαμένη, τρηστοῦς λίγο παξμάδα και καμιά έξοά ή πινστοῦς λίγο τοῦ. Για μένα άφους αὐτή ή διακριτική εὔχημα και παρομῶδα άποκρίσθημα δε προσημα, άφοῦ δέν έπῆρχε άλλος δάσους να με διαδεχθῆ και άναπαύση, άρα θα έφημείμα άφους τίς έβδομάδες της Τεσσαρακοστής. «Ἐργαζο» δέ τότε, εύλοθείς έφους, περισσότερο προηγουμένες και καθῶς τίς κελίοναμα το άπύγεμα, καταλαβαίνω ο καθῶς εύλοκα, πόσος άγνάος και πόση άποχή χρειαζόνταν για να μήνη ησυχίας και δεφρασιμένος εως τότε, σχεδόν κάθε μέρα, άφοῦ έφρευε να λαπαρφήξ-δισκονήσῃ. Και ο άπολοθετίας τόσο μεγάλος και ο έπνος τόσο λίγος, άφοῦ, άφους έλεμα και σημερα άφους, κατ' αὐτή την περίοδο, μέχρι να πῶς στο διαμάτ σου, οι καμῶνες και το «αίλιαν» ζωνοκρατοῦν για να σε γυρίσουν αἶμα.

Ἦταν φυσικό έπακλουθο, όσο παρῶσιν οι ήμέρες, να αισθάνομα διο και πό έντονος τίς συνήθειες της ησυχίας και τών άλλων κοποιών, πολλῶ μάλλον άφοῦ δέν διακρινόμεν ιδιαιτέρως έπί εἰρησῶς προσποθοῦμα άφους να άναπαρῶνιμα με άφείδεις στις μοναχικές και έφημασῶς μου άπαρῶσῶς. Ἡ από την ησυχία εζάντησῶς δημοουργῶ με δάθεα και κατόπισα προσέτιμα νυσταγμοῦ και παθολογικός έμμενομένης ύπνηλις, ποῦ δέν μακρῆ άφους να έπαρμική και να συγκρατηή στον έφημῶσο ίσχει, άφους δε περισσότερο στον δάσους, προς τόν όποιο ο παρατηρησῶς τών Γεροντάδων ήταν άπερρατίως αίσθητότερος, για τό κατῶ κινῶνα κῶ-ταρο της ήλικίας του.

Δυσκολοῦσιν πάρα πολύ να καταπαρῶσῶ αὐτή την τάα, αὐτό τό κάθος και, προσημαμένο να μη αὐληφθῶ ποτέ σε κατόπισα κατακράτια για μένα, προσδῶνική για τών Γέροντα και ήμισα συμβεβαζόμενη με την διακρινόμενα τοῦς έφημασίους έτοιμότητα, αλλά να ἄδωσιμα διαρκῶς σε νῆψα και έρησῶρα, κατῶρα τοῦ

σελ. 84-85

σελ. 86-87

«...ενεργεί διακρίσεις...»

«Ποιούσι δὲ οἱ οὐρηγγοὶ οὐδὲν θὰ παρελθόντων νὰ οὐδὲς...»

«...ὡς ἴσως ἐπὶ τὴν ἀποστολὴν...»

«...ὡς ἴσως ἐπὶ τὴν ἀποστολὴν...»

τοὺς διδασκάλους τοῦ Γένους μας... [Ἡ προσηγορία-ἐπιφώνημα τοῦ βλαίου ἔχει ὅτι ἔχει:

ΕΚΑΘΉ ΤΟΥ ΦΑΛΤΗΡΙΟΥ ΠΑΝΤΟΣ... Ἐξ ἑτὶ Δουλογιάν και Εὐρίην...

Ἐν τῷ ὄρει τῷ Ἄθω, 1799

Ἡ Βασιλικὴ Ἱερὰ Ἐπιτομή με τοὺς φρονιτῆρας Σιωνίηδες καὶ τοὺς γραμματεῖς Ἀθωνικοῦ Παντοκρατορίου καὶ Ἀιθέρου Λαύρας.

Μετὰ τὴν ἐπιτομήν, ἦσαν καὶ ὅλα τὰ καλοῦρα, οἱ γροντιῶδες καὶ οἱ...

«...ὡς ἴσως ἐπὶ τὴν ἀποστολὴν...»

«...ὡς ἴσως ἐπὶ τὴν ἀποστολὴν...»

«...ὡς ἴσως ἐπὶ τὴν ἀποστολὴν...»

αὐτὸς καὶ οἱ ἱεραὶ ἐπιτρόποι... ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς...

«...ὡς ἴσως ἐπὶ τὴν ἀποστολὴν...»

«...ὡς ἴσως ἐπὶ τὴν ἀποστολὴν...»

«...ὡς ἴσως ἐπὶ τὴν ἀποστολὴν...»

τήν πόλιν ο Φιλιάτος, γράφοντας όπως γράφει, στην όμοια δι-
 δωσαν λόγους, γνώσεις και παραδοσιακά άγιομύθια, προσέφερε στον
 Άδωνα πλείονα και σπουδαία πνευματικά παραγωγή, ανέδειξε
 προικισμένους, άριστες άρ' τις όποιες έφτασα και γνώρισα α' έγώ,
 προικισμένους που σπούδασαν με την ζωή και την δράση τους την
 ιστορία του Έθνους γενικά και την Έρση Μονών του έθνους.
 Σεις όμως θα έπρεπε να έχετε, ότι ο Φιλιάτος καταφέρθηκε κατά
 της τότε μόδας επανδρώσεως στις Κοιτίδες Άδωνιάδος του 1844, για
 τους λόγους που σας έθεσα.

Δέν είχε πάντως τις ίδιες άποψεις για την Αθηνάδα Άκαδημία
 του 1789 στον Βασιλικό λόφο, της όποιας την άποστολή και το
 έργο έπαινοσε και της όποιας τον Σχολάχη και διδάσκαλο του Γέ-
 νους έθαυμαζε και έβλεπαιζε στον όλογο κήρυκα και συγγραφέα.
 Κι' ίσως δέν βρισκόταν στο Άγιο Όρος. Και εκείνης τό έργο,
 ή εκπαιδευτική και εκπαιδευτική, σαν τον άγιο Ιερομόναχο
 και άνωπόστολο Φιλοθέη Κοσκώ τον Αιτωλό, δέν εκπέτατο έν
 Άγιο Όρος.

Όσοι λοιπόν καταφέρθηκαν κατά της Άδωνιάδος και των γρα-
 μμάτων έν Άγιο Όρος και έπαινούνται τα όσα ο Φιλιάτος γράφει
 για την Άδωνιάδα του 1844, ή δέν γνωρίζουν άκόσμηρα τις πα-
 ρι της έν Ελλάδα τότε παιδείας άπαιτης του και τό τι κριόβειε για
 την Άδωνιάδα του Βουλγάρου ή έπαινον, ότι θέλουν κατά τό
 ήνω τους, όποτε, λυποια αλλά θα τους χαρακτηρίσω όχι άντικει-
 μενικώς και ίσως κατακροαφέντως. Έγώ σας τό λέγω τώρα αυτά
 περιηρόδη και με γενικότητα: να ποτισετε τους καθηγητές σας,
 να σας τό πούν λειτουργούς και έσκαφούς. Τότε θα μοιρήσει και τό
 ταύτης να τους άποσταλέσει, ποίοντι θα είναι προικισμένοι να μη
 δέχονται να πάντες ανεξήγητοι μαζί τους. Ούτε σας ώφέλιμοι άρ'
 αταύς, ούτε και αταύς, με τέτοιες προικισμένες και προίσεις, θα
 ποίοντι.

Έγινον, παρ' όλη ένω άλλος μαθητής, αυτά είναι πρωτόκου-
 στα για' μός και σας εύχαριστώ για την έννημρωση και κατατόπι-
 α. Δέν έπρεζε όδω να ρωτήσωμε σχετικά τους καθηγητές μας και
 έδω έγραψα ή διαη μας παραίτησης και εΐθηνη, αλλά έμνην τουλό-
 γιστον έξ ίσου με έβλεπαιζον και τό όσα μός έλεαν για τό σχολείο του
 Μοναστηριού σας, ποί ή έδρα της και λειτουργία του πρέπει να άνα-
 ζητηθή, όπως άναφέρει, από διάσημους περίοδους της τουρκικου-
 τίας τότε που έλε «πότισα» ή φοβόρα και τό πλάκωσι ή ολόκληρώ-

Μήπως έπομένως ήταν «Κρυφό Σχολείο»; Ένω από 'κείνα, δηλαδή,
 που λειτουργούσαν στην Ελλάδα από άπόδοτο χρόνο, και συγκεκρι-
 μεν στους νάρητας των Εκκλησιών και των μοναστηριών, όσοι οι πα-
 ραδοσιακοί και οι καλόγεροι άντελξαν στην οσία την παιδεία
 του Γένους μας και μάθαιναν γράμματα από Ελλάδα κατά την
 διάρκεια της νύχτας, κρυφά άρ' τους ταύρους, όπως μός έδωσα τό
 γνωστό άκείμη, «Φεγγαριά μου λαμπρά, φέγγε μου να κρυπιά...»,
 και μός τό Σωτήριον τόσο παραδοσιακό ο Γκούζης:

«Άρ' την έρση σου διαπιστώνα, και δέν μός είνα εΐρηστος,
 ότι κόνετε και σας, ποί όσθη της Εκκλησιαστικής παιδείας, τό ήνω
 λάθος, ποί κόνουν σφδόν όλοι οι νεοέλληνες, να πιστεύουν πως τό
 Κρυφό Σχολείο ήταν κρυφό, έπειδή όσθη λειτουργούσε κρυφά άρ'
 τό μάθη των ταύρων. Κόνετε όλοι σας μεγάλο λάθος. Όλοι τό «κρυ-
 φά» σχολείο τό γνώριζον οι ταύροι και λειτουργούσαν είτε με την
 άδεια και έγκριση τους, όσθη ήταν έπίσημο και ποστηρικτό, είτε με
 την ποστηρή άνοχή τους για τό ήνω, ποί ήσαν άναρτήρητοι και,
 έλλείψει άλλων χείρων και για άλλες ποστηρίσεις, ποί τό ήνω άνα-
 φέρη, λειτουργούσαν στους νάρητας των μοναστηριών με άποστο-
 λους τους καλόγηρους.

«Κρυφό σχολείο ήταν ή Άδωνιάδα Άκαδημία, «κρυφά» ανεκρό-
 τημα, που ιδρύθηκε και λειτουργούσε με πατερναρχικό σφδόν, έν
 γνώσει της Οθωμανικής Ύψηλης Πόλης, και ποί άποτόν στην
 άμση διοικητική έκασία του τοπικού Κοδικεσάχη (Διοικητού-Νο-
 μάρχου) του Άγιου Όρους, έδρακόντος στις Κοιτίδες. Στην Λαίψη
 μας οι ταύροι κόνουν και άνωπόστολο, όπως σας είπα, τό τελο-
 γραφείο, που λειτουργούσε τελομαπαρμένο από κάποιον της
 Μονής, και τό κωπότερον θα έόλων τό μάθη τους κρυφά από
 άλλωτερον λειτουργόν σχολείο μας, για να κωπότερον μής και στις
 σήματα να τό κωπότερον και να τό άνομώζουμε κρυφά. Μό και στις
 μέρες μας οι τζενταρμάδες κωπίνουν μέσο σ' αταύ από... ομοίωτες,
 και κωπίνω όσθη μωθώναμε μουσικά. Και έπρεζον όδες τους σφδόν
 έλληνικό, και μιλούσαμε και μός τουρκικά, λόγω καθήκοντος, άνο-
 γης, συναλλαγών και επιδεδιμημένων σφδόν.

Μότετε το λαπόν μός για πόνη, ότι τό κρυφό σχολείο άνομώ-
 σθησαν κρυφά όχι γιατί λειτουργούσαν κρυφά άρ' τις τοπικές
 άπονομικές και άλλες όρχες, άλλα γιατί κρυφά και κρυφά ήταν τό
 κύριο έργο τους, δηλαδή, πέρα άρ' την μάθη των γραμμάτων, τό να
 κωπίνω στις υγές των παιδιών και της νηπιάδας ζωντανή την παρ-

σελ. 92-93

δοα και την ιστορία της πατρίδας των, όσθη να αϊθαίνονται ζυγα-
 νο την άντληση και την έβάρηση τους άρ' τις όρχες των προγόντων τους
 και να τους κόνουν να έχουν πάντοτε άνομώμη, σαν λαμπάδα άνο-
 μητη στην έσοδική, την έλπίδα του νόου και την καρδιά τους για την
 άνομωσή του Γένους.

31. Η Μεγάλη τή Γένους Σχολή.

Τέτοιο έργο συστηματικό μεθοδεμένο, έντελής άνεκπέτατο
 και έπαμείω κρυφά δέν μπορούσε να γίνει στις έποχές άρ' τις
 τουρκικές όρχες έγκραμμένες, και φυσικά στανά έποστηκόμενες, σφ-
 λες, όπως ήταν ή Μεγάλη τή Γένους στην Κομποταντινούπολη, ή
 Άδωνιάδα έδω, ή Πατριας τή Δοδεκανήσου και άλλες άλλω, με
 διαλεγμένους γραμματικούς τόπους και χορούς διάσημους της Ρωμιοσύ-
 νης. Και ή παραμικρή άνομω ή ή έλαχίστη πληροφορία για κείνα τό-
 τω θα άόνηγος στο ήνω κλεισμό τους ή από άνομωσιότα τους.

Αταύς έπρεπε να λειτουργούσαν όπως λειτουργούσαν, με τό προνό-
 μιο της Έθνομίας, ποί άνεγνωρίση άμείως μετά την άδεια της Πό-
 λης στον Πατριάρχη-Μελέτημα Γεννάδιο ο πορήτης Μωραΐτη.
 Αταύς θα έπρεζον με άνομωσιόμη διδακτικό προσωπικό και
 με άλλωτερον προγράμματα, για να σπουδάζουν όσοι νέες κωπίνω-

σαν να έχουν αταύ την έννοια, όσθη να επανδρώσουν και τις άλλες
 μέν, άλλα κωπίνω τις διοικησιαστικές θέσεις, ποί ήσαν και τό προ-
 ταρχικό αΐθημα του έόστωτε Έθνομίας Πατριάρχη άρ' τον
 Σουλτάνο.

«Φυσικά, ότι είναι μεγάλη παράλειψη και άδεια να μην άνεγνω-
 ρίσουμε και διαπιστώσουμε, ότι αταύ κωπίνω βοήθησαν στην κωπώ
 άγνηση και ότι άρ' αταύ ήσαν οι πνευματικοί κωπότερον και Φι-
 λικοί, κωπίνω έπίσης και οι πνευματικοί πορήτες του παραδείγμα-
 τος του δικού μας Πατροκοσκώ. Η Έκλόσια όμω, σαν έπαιθνη
 για τό Γένος και την ήνω του, έλαβε λογικάτα σαν άνομωσιότα
 ηροπόδοσι της έσφδης της άποστολής της και της συνεχίσε-
 ως του έργου της την δημιουργία αταύ των «κρυφών» σχολείων,
 ποί ήσαν τό πνευματικό και προποδευτικό «φωτισμό» της και ποί
 δέν μπορούσαν να έχουν άνομωσιόμη ζυγατήρα, όσθη οι μεγάλες
 ιστορικές Σχολές, στις όποιες μπορούσαν να φωτισθούν λέγα. Τά
 παιδια τά μικρά, άλλα και τά μεγαλύτερα, ποί ήσαν οι κωπίνω
 ζούσαν στο σπίτι τους, κάτω άρ' την σπαργή και την φροντίδα των
 γονιών τους, και ήγιναν -πού άλλω θα ήγιναν- στους νάρη-
 τας των μοναστηριών και των εκκλησιών κατά τις θροονές όρχες, για
 να μάθουν «τά γράμματα» άνάγνωσι, γραφή, στοιχειώδη γραμμα-
 τική και άρεθμητική, δηλαδή, για να μπορούν να διαβάζουν τό «Πά-
 τρη ήμών», τό «Πιστεύω», τό 'Οκτωήχη, τό Ψάλτηρη, τον Άπόστολο,
 και να κωπίνω φυσικά στις άνομωσιές της θείας λατρείας.

«Όταν όμως τελείωναν άρ' αταύ, τό και στους ταύρους γνωστό,
 παραδεδεμένο και όλοφάνηρο πρόγραμμα, άρχίζον με χίλιες όδο
 προφιλώδες, τόσο των μοναχών-δασκάλων όσο και των σπουδασ-
 τών μαθητών, τό «κρυφό» τους ήτω την διδασκαλία της Ιστορίας
 του Γένους και των ήων και των έργων των ήρών, των σοφών και
 των άγιών του, Αποστόλων, Θεματολήδων, Πατριάρχων, Σωτή-
 ρηδων, Άριστοτέληδων, Βασιλείων, Γρηγορίων, Χρυσόστομων και
 άλλων για να έπρεζον ποίω και άνομωσιόμη ζυγατήρα και κωπίνω
 όδω να μάθουν -τό άνομωσιόμη ποί κωπίνω και έπαιθνη, γιατί
 ήσαν πέρα άρ' αταύ άνομωσιόμη- την γνώση με τους θεολογούς
 των κωπίνω Ιωσαράτους, Διμοσχόντων, Όμηρων, Πλάτωνος, Σο-
 φκώλους και άλλων και φυσικά, άνομωσιόμη ποί άνομωσιόμη, γιατί
 ή έλπίδα για άνομωσιόμη και κωπίνω, μέσα στους σφδόντους,
 στις Χώρες και τα θρόνα του Βασιλικού Ρήγα, άλλα και στο κρυ-
 φη κωπίνω κωπίνω κωπίνω...

σελ. 94-95

«Όλοι οι Σουλιώτες με τους Βεζυρβήδες και τους άλλους εκπαιδευτές είχαν ένα και μοναδικό πρόγραμμα για τους άλλοθρησκους υπηκόους των, τον ΄εθελματισμό είτε με την πενήτα, όπου αυτή έπιανε, είτε με το τυβαστι και την προσφορά άντιστον και αξιομάτιον είτε με τον ΄εθελματισμό, τη βία και την γατζούρα. Θεί ΄εβρετα, δίδωαι, πός, δος και ένα μουσεολόγιον σήμερα στα Βαλκάνια, ήταν προηγουμένως όμοιοι αδελφοί μας. ΄Αλλά και μεγάλο μέρος μουσεολόγιων και της σημερινής άοιμη Μικρασίας και της παραμύσια ένδοξαίρες ήταν κρηται, άλλωμονα, όρθόδοξοι όμογενείς μας. Το νήρος άλλος τε τον νεομαρτίον της πίστης και της ΄Εκκλησίας μας εξαθεσάιναι τοί λόγον το άσφαλές.

«Άλλά ένψ αυτή ήταν ή έντατι των χριστιανικών λαών ταπεινή της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας, κατά παράδειον τρόπο, και από ύπαγορταίς φαίνεται το Κορναίου τους, φοδοθύνειν θρησκολήπιους και σβόντων κηθι ύπό άνταπειμον της λιτρείας μας; τους ναούς μας, να νεομαρτίον μας και τα κτήματα των ΄εκκλησιών και των μοναστηριών. Πολλές φορές άκούοιμα τους τούρκους να λένι, «θα κοιφήν σήζιον, δηλαδή μακριά άπ΄ τα ίερα (΄εκκλησιαστικά μουσημιακά) κτήματα και περιουσιακά στοιχεία. Τα άνέχονταν ύπαρχοντα και λειτουργόντα, με δορείς θεδαιώς και δυσόδαστατους φόρους, μπαχτσια και χαράτια, αλλά πάντως λειτουργόντα από ΄Αλλόσκος και μέχρι σούπεκος του ΄Ελληνικού Κράτους. Πρός τοίτους όμως ή ιστορία άπέδειξε, πός ήταν άμειλιτοι προς πρόσκια και πράγματα ΄εκκλησιαστικά, όταν διαπίστωναν σ΄ αυτά άνταπεική σποίς κρητικούς φατάδες ή, πολλή άλλον, όταν άννοκάλυπταν κηνήσι άνταπεικούς, ΄επαναστατικούς. Τότε τον φόδο της ΄Ιερουσάις άνταπεικτοίσι ή άσπατική διαδρομή της, ΄Ακακοθόισον άμείως το άσκαπτόματα, οι σφογίς και οι άπαρχονομαί μακράν και μεγάλαι, και παρμαρχών άκούα.

«Πάντως, κατά κενάια, οι ΄εκκλησιαστικές και μοναστηριακές περιουσίες όταν άφημαρτίον άπ΄ τοίς άχόρταγοις τούρκους, αλλά δυστυχώς από τοίς ΄επισήμοις γαλλογαλλοχημένους ΄επιστονας των ΄Αθηνών και από τοίς ένόφρητοις Βασιραός, και φυσικά άπ΄ τοίς προκοτανύζοντας καίτοις του μόλις άκλειθιροθιέντος και όργανοθιέντος ΄Ελληνικού Κράτους. Και αυτό άποτελει στίγμα και νραση... ΄Εθνική.

«Δέν ΄εταρμύδων, άγαπητοί μου, οι πάντα δικά μεγάλης σκαύς για τη μόρφωσι των παιδών του Γένους άσκαύηρον και έτσι το μ-

γιστο αυτό πρόβλημα και καλύτερο θέμα άνταπειθε άπ΄ την ΄Εκκλησία στον κίβρο και τον μαθησισμό και το άντελοθον σβρημίας και έν φόδο θεοθ και τούρκων οι παιδές στις ΄εκκλησιές των χωριών και οι καλόγηροι στα μοναστήρια, πός τα άντίστηον οι τούρκοι, όπως έπιμα, ός θεοκόφια. Έπει σβρασαν το ΄ελληνιστικό την κατήχησά τους στην πίστι του Χριστού την άγια και το σχολείο τους για της παιδείας την ΄εκπαίδεια.

«Άλλά γιατί νήτσι και με το «φεγγαμάς» θα μαρτίον να ΄οτήρη κανείς σας. Γιατί τότε μόνο τα παιδία, μακρι και μεγάλωτα, ΄εδαιώσαν άπ΄ τις δουλαίς στα κτήματα και την κρησμορφία. Δέν ήταν σών και σός, πός τα έχετε δικά σας ΄εταμα και κλάσια στα σκαπτοφεία. ΄Η δέν μαρτίον να κατωλόθετι, ότι ο θισμός της δημοτικής ΄εκπαίδευσκος και το δημόσια σχολείο και σφίμα ήταν τότε και όργανο και άπρόκιο; ΄Απ΄ το πρσί μίξο το δρόμο δουλαίον και με τις μονάδες και τους πατεράδες τους, και μόνο το δρόμο θα μαρτίον να πίνε, για να μάθουν γράματα, στην κατωλόθετι ή σών δικά καλόγηρο του μοναστηριού. Και από ήταν και γνωστό και ΄επιταπτό άπ΄ τις ΄εγρητες, όπως έπιμα, τωρμαίς άρης. Και ήταν το μετάδο άλλωθι για τους άρνησις αίστοός δασκάλους του Γένους, πός μάθων τα ρωμαιοσποία σών νήτων κλασικιστοίσι, για να ζητούντι τις κρηδές των και να τα μάθουν να προσιζόντα, να διαδίδουν και να φάλλουν σπς άνωλαθές, και με μεγάλη προσχή, στη συνέχια, να τα μάθουν στα ματωκά, το «κρησά» και άπόρητα...

«Στην Βιβλιοθήκη του Μοναστηριού μας σίζοντα τίκοσι είδοις «άνεργαστοί» της ΄εποχής της τωρμακρατίας, και ένα να σκαμώδη κανείς την σκαπμήτητα και την μεθοδολογία τους. Έχον στην άρχή την άλαθήτητα. Ιστορια τα φαίνοντα, άσκαπτοός τα σβρημα, στην συνέχια σβλαθισμοός και σημασημιαός λήθων και άμείως το «Πότα ήμείς», το «Πιστοός» και άλλες προσηγής. Έχουμε και «Οχτώχια με τίκοσι... προσιμα και κέποις σκαπτοίσις γρημασημιαός με άνεργαστημένο τον τύπο ΄εδοσος «σνήθις την Βενετία. Έναρξιο δέ, πός σε δικς τις Βιβλιοθήκας των ΄Ιερών Μονών θρίσκοντα στής της μορφής άσκαπτοίσις και σκαπτοίσις και να μη άμφιβάλλετα, ότι άκούη από πολλία κρηται να είναι τα σκαπτοκατα στα ΄Αρχαία χειρογγραφα τωκίτια, πός είχαν στα χείρα τους κατωροδοσκαπτοίσι και μεθηται, άφοσ οι τωρμασημιαός ΄εδοσος ήταν πωλό δύσκαλές και καλωδύσωντες έναινη την ΄εποχή. Σε σκαπκή στήσησι, μάλιστα, πός είχα από έπόν με τον περιουσιαστικο σημασημιαός

με Γέροντα Δανιήλ Δοξαριώτη (Γκαίγος Ίωάννης του Δημητρίου δε Βαρόβας Χαϊδαίου, γεν. 1883, προσ. 1902, κοιμ. 1972), που γνωστοποίησε ότι στην Βελιθήνη τους σώζεται από χρονιάστια 1712 Άλφειοτάριο του Ιερομονάχου των Στεφάνου. Παρουσιάζει την άλφειση, ακολουθώντας τους τόνους, ύστερα τους άλφειομένους στίχους του άββα Νεΐλου προς δεξιότροπον μοναχόν, ακολουθώντας μονόστιχες γνώμες του Χρυσόκωφ, άναφορές στα φωνήεντα και στο πότε παίρνουν ψήλη και πότε δασεία και στο τέλος περτάει στίχους με δεδεκαπό περιχόμενον - τον ρόλο της Παναγίας μας Θεοτόκου στο μυστήριον της σωτηρίας μας, την πίστι μας στην Άγια Τριάδα κλπ. κλπ. Άναλαμβάνοντας την αποκουαίσητα και την αποκουαίσητά του:

«Όλα αυτά μπορούσαν να εκδιδόνται και να κυκλοφορούν στα κρητά, δέν ήταν κοινό και δυτικό να μη τα γνωρίζουν οι τοίχοι αλλά και έφοδος να έκαναν κατά την ώρα της διδασκαλίας και της ακολουθίας, θα είχαμε μόνο αυτά τα όθλα και άκατάκριτα. Ήξεραν οι καλόγριοι, στο Όρος μας αλλά και στα μετόχια μας Ξεο, να κρέβουν τα άλλα ...

«Η διδασκαλία και ή μήνας σ' αυτά γίνονταν με φόβο και τρόμο, με την λήξη όλων των μέτρων φρονιάς και προστασίας και με σκοπιές και κεραιόλια οι κείρια σημάια για Έγκριση ήδουοίση, ώστε να έβρισκονη κάθε ένοχοποιητικό στοιχείο και σημείο' όποτε, όταν κινούν την έφοδο οι τοίχοι, να βρουν στα χέρια των σολάδων έλληνοπούλων μόνο τα Όρηάκια και τα Ψαλτήρια, τ' Άλφειοτάρια και τις κωλιδογεννηματικές τους, όπως ίσως σήμερα τις ονομάζουμε και τις έδεχομενοι, που ήταν όμως τόσο πολύτιμες και σωτήριες για την γλώσσα, τον φωτισμό και την άνοσταία του Γένους μας.

«Από όμως έτσι είχαν τα πράγματα, ποός μπορεί να άμφιδιάλλη ότι και το Σχολείο της Απίρας, δεδομένου ότι άνάλογο έθνοσηφελή ρόλο Κρυφού Σχολείου στα χρόνια της σκλαβιάς.

«Αυτό πάντως ήταν το άνεκρημο έργο των καλογρηών, των παιδιών και των μοναχών. Αυτό έν τελευταία άναλύσει ήταν το όντως Κρυφού Σχολείου σε κάθε χωριό και σε κάθε γωνιά της σκλαβιμένης πατρίδος μας επί περικοκία τόσο χρόνια, που οι νεοέλληνες το γνωρίζουν δυατηχώς μόνο... ρωμαϊκιά και, φοδοθήμα, μόνο έπ' το ποιημάτια του μικρού παιδιού, που, όπως νομίζουν οι περισσότεροι, παρουσιάζει να είναι πάντοτε έσπαιρά, για να φέγγη καλά το δρόμο του το φεγγαράκι, ώστε άποκονοφαί προς το σχολείο να περπατά.

30. Το κρυφό σχολείο (Ν. Γαίγος).

Φεγγαράκι μου λαμπρό,
φέγγε μου να περπατά,
να πηγαίνο στο σχολείο,
να μαθαίνο γράμματα,
γράμματα αποειάματα,
το θεο το πρώματα.

«Όμοιο ποιημάτια! Ποός να είναι άσχημο ή ποιητής του, που πρέπει να ήταν ποός Ξεανός και σοφός! Και οι τοίχοι, που θα το άκουγαν, θα νόμιζαν πως πράγματι αυτός ήταν ο σκοπός του πηγαίσιου στην κρήνη! ήτοι, ο άλφειοσημος και στην συνέχια ή διδασκαλία και ή μάθησις των Ιερών ακολουθιών, για την ενεργό συμμετοχή στην θεία λειτουργία. Μη λημονούμε ότι και 'μείς, και σήμερα άκόμα, τις ακολουθίας μας, και κυρίως την του δεξιότροπου, «Γράμματα» τις λέμε.

«Τώρα όμως, που το θυμήθηκα, δέν μπορώ να μη σας άναφέρω και προσθέσω στη διήγησι μου λιπαρή νότα της σύγχρονης ιστορίας μας Ένας διπλωμάτης, καιδι το παιδομαζώματος της θιαβής περικοκίας το 1946, που μεγάλωσε και μορφώθηκε στην Οδηγία σύμφωνα με τις άρχες του Ιστορικού έλεγχου και του έντιμου μαρξισμού, και που έπανοτατίστηκε έσχάτως και άνήγησε παρκοπικός και θρησκευτικός, με δάκρυα στα μάτια μ' έβραμολογήθηκε, ότι και στέος παραπονημένο το δίδεχθη το ποίημα και παραπονημένο το δίδεζε σε πολλές σελές τήρων Έλληνοπούλων στο λεγόμενο «άδερφον παραπονημα». Στην τελευταία στίχο, την θεία του θεο έσπαιρα δ... λώς. Και έτσι, για λόγους που δέν είναι του παρόντος να έδεχομε, είναι άλλως τε ενήνητο, το Ιστορικό και βαρσοτημένο ποιημάτια, αποκουαίσημα κοκποποιημένο, κατέλιγ: «... γράμματα αποειάματα, το θεο το πρώματα». Καθήμεν Έλλάδα, καιμένα Έλληνοπούλα...

«Ο Γέροντας, που έν νεόητος διόκληρη τη ζωή του ήνάσκε στην δικαιοκία κατά πρώτον και στην δικαιοκία ετήνη ακολουθίας των της Απίρας, και που ως βόσι είχε την προσωπική του πίσρα και τα έν Άδα κατά την τουρακοκρατία παρατηρηθέντα, έπαι 'μίλησε τότε περί παιδείας γενικής και «Κρυφών Σχολείων» ίδιου. Το ότι όμως, κατ' έσπαινη την συζητήσι με τους μαθητές της Άδικουόδος, ίσως δέν πρόλαβε να κινή ενεργότερο των λόγου του, και δη σοφός και έδωθλος να άναλυσει ή

μνάσαι, καὶ πείσαι πάσης τρυφῆς καὶ πονηρίας ἀπέχεσθαι· μήπως αὐτοῖς γένηνται τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων. Ὁ λιμὴν καὶ σωτηρίας καὶ κινδύνων πρόξενος γίνεται· καὶ τοῦτο γινώσκουσιν οἱ τὴν νοητὴν θάλασσαν πλέοντες· ἐλεεινὸν δὲ ἰδέσθαι θέαμα τοὺς ἐν τῷ πελάγει διασωθέντας, ἐν τῷ λιμένι ναυαγήσαντας». (Λόγ. Β', Περί ἀπροσπαθείας, ιζ'-ιη')...

Σημείωσις: «Ψηλότερα ἀπ' τὰ Καρούλια, στὴν κορυφὴ τοῦ Καρμηλίου ὄρους, χίλια μέτρα ὑψόμετρο, ὑπάρχει ἡ ἔρημος τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. Ἐκεῖ ἀσκητεῦει σ' ἓνα καλυβάκι φτιαγμένο πρόχειρα μὲ πέτρες ἓνας διακεκριμένους ἐπιστήμων, ὁ Γεράσιμος Μενάγιας. Ἀνήκει σὲ γνωστοτάτη οἰκογένεια τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐσπούδασε χημικὸς στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ζυρίχης, ὅπου πῆρε τὸ δίπλωμά του μὲ ἀρίστα. Ὁ ἀδελφός του κ. Σπ. Μενάγιας, Μηχανικὸς, κατεῖχε πρό ἑτῶν μεγάλη θέσι στὸ Ὑπουργεῖον Συγκοινωνίας. Μόλις ἐγύρισεν ἀπὸ τὴν Ζυρίχη ὁ πατὴρ Γεράσιμος, πῆγε νὰ ἀσκητέψῃ στὸ Ἅγιον Ὄρος» (Ἀπὸ σχετικὸ δημοσίευμα τῆς ἑφημερίδος τῶν Ἀθηνῶν «Ἀσύρματος», 16 Ὀκτωβρίου 1939).

Ὁ ἱατρός Γέρον Παῦλος (Παυλίδης)

Στὴν αὐλὴ τοῦ Μοναστηριοῦ συναντήσαμε τὸν Γέροντα Παῦλο, τὸν Γατρό· κόσμημα τῆς ἀδελφότητος, προσωποποιημένη ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ νηστεία· μέσα σ' ἓνα ρασοφορεμένο ἀοργανῶδες σωματίδιο...

[\(περισσότερα...\)](#)